

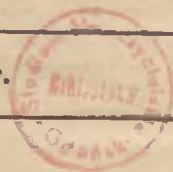

BIULETYN

CENTRALNEJ RADY ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Warszawa, dnia 31 marca 1961 r.

Nr 3

SPIS TREŚCI:

DZIAŁ A

Str.

- Poz. 26 — Uchwała XII Plenum Centralnej Rady Związków Zawodowych z dnia 29 grudnia 1960 r. w sprawie kas zapomogowo-pożyczkowych 34

DZIAŁ B

- „ 27 — ustawa z dnia 31 stycznia 1961 r. o Straży Przemysłowej 40
- „ 28 — ustawa z dnia 31 stycznia 1961 r. o łączności (wyciąg) 42
- „ 29 — rozporządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 15 grudnia 1960 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w przemyśle włókien syntetycznych poliamidowych 42
- „ 30 — rozporządzenie Ministra Przemysłu Chemicznego z dnia 15 grudnia 1960 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w przemyśle włókien sztucznych wiskozowych 45

DZIAŁA

26

UCHWAŁA XII PLENUM CENTRALNEJ RADY ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

z dnia 29 grudnia 1960 r.

w sprawie kas zapomogowo-pożyczkowych.

XII Plenum CRZZ na swym posiedzeniu omówiło stan organizacyjny i działalność merytoryczną pracowniczych kas zapomogowo-pożyczkowych.

Plenum uznało działalność kas zapomogowo-pożyczkowych i ich dalszy rozwój za sprawę leżącą w interesie ogółu pracujących. PKZP rozwijają różne formy pomocy materialnej dla ludzi pracy, a także przyczyniają się do wyrabiania u swych członków poważnych walorów moralnych, jak rozwijanie poczucia solidarności i pomocy koleżeńskiej wobec współtowarzyszy pracy.

O wielkiej popularności PKZP świadczy fakt, że skupiają one w swych szeregach około cztery i pół miliona członków i dysponują już dwoma miliardami wkładów.

Wobec rozszerzania się form działalności PKZP, jak i w celu stworzenia warunków dla dalszego rozwoju kas, zaszła konieczność zmian w regulaminach kas. W przesłanych do CRZZ około 3,5 tysiącach ankiet opracowanych przez zarządy kas oraz na naradach aktywu zwołanych w celu omówienia działalności kas wskazano na potrzeby zmian w dotychczas obowiązującym regulaminie w kierunku:

- zachowania i umocnienia społecznego i samopomocowego charakteru kas,
- wzrostu samodzielności i samorządności kas,
- rozszerzenia kredytowej działalności kas i przejęcia niektórych form pomocy państwowej dla ludzi pracy,
- zmian organizacyjnych.

Ogół związkowców zdecydowanie wypowiedział

się także za tym, aby PKZP pozostały nadal agendami związków zawodowych.

Plenum CRZZ uchwalając nowy ramowy regulamin PKZP, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały, zobowiązuje aktywność PKZP i komisji rewizyjnych oraz rad zakładowych i wszystkich instancji związkowych do przestrzegania zasad demokracji, jawności działalności kas, informowania członków o stanie ich wkładów i zadłużeń oraz o stanie finansowym kasy.

Wzmocnienie czujności nad gospodarnością PKZP, niedopuszczanie do żadnych zaniedbań i strat powinno być stałą troską komisji rewizyjnych i wszystkich instancji związkowych.

Rady zakładowe i instancje związków zawodowych powinny udzielać stałej pomocy organom kontrolnym PKZP i otoczyć opieką aktywność społeczny ofiarne pracujących w zarządach PKZP.

Plenum zobowiązuje zarządy główne i podległe im instancje do wprowadzenia zmian, wynikających z postanowień regulaminu ramowego.

Do końca czerwca 1961 r. należy przeprowadzić kampanię sprawozdawczo-wyborczą do zarządów PKZP oraz spowodować uchwalenie przez walne zebranie członków kas nowych regulaminów, opracowanych w oparciu o uchwalony przez XII Plenum CRZZ regulamin ramowy.

Instancje związkowe winny zwracać uwagę, aby zarządy kas przestrzegały regulaminów, obowiązujących instrukcji i przepisów finansowych, a także aby działalność PKZP odpowiadała potrzebom i interesom ich członków.

Załącznik do uchwały XII Plenum CRZZ
z dnia 29.XII.1960 r.

RAMOWY REGULAMIN PRACOWNICZYCH KAS ZAPOMOGOWO-POŻYCZKOWYCH ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

I. POSTANOWIENIA WSTĘPNE

§ 1. Pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe mogą być powoływane w zakładach pracy jako agendy związków zawodowych. Kasy obowiązane są w działalności swej przestrzegać przepisów regulaminów, statutów związkowych, uchwał i wytycznych właściwych instancji związkowych.

§ 2. Zgodnie z zasadami demokracji i decentralizacji pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe działają na zasadach samorządności.

§ 3. Zarządzanie funduszami pracowniczych kas zapomogowo-pożyczkowych należy do władz kasy.

§ 4. Podstawą działalności pracowniczych kas zapomogowo-pożyczkowych jest opracowany w oparciu o regulamin ramowy — regulamin kasy, uchwalony przez walne zebranie członków lub delegatów i zarejestrowany przez właściwą instancję związku zawodowego. Każda zmiana regulaminu następuje w drodze uchwały walnego zebrania członków lub delegatów i wymaga zgody właściwej instancji związku zawodowego.

II. NAZWA, CEL I PRZEDMIOT DZIAŁALNOŚCI

§ 5. Pracownicza kasa zapomogowo-pożyczkowa (w skrócie PKZP) powołana dla pracowników jednego zakładu pracy nosi nazwę według wzoru:

PRACOWNICZA KASA ZAPOMOGOWO-POŻYCZKOWA
ZWIĄZKU ZAWODOWEGO .....
(nazwa związku)

Nr rej. .... przy .....
(nazwa zakładu pracy i siedziba)

PKZP powołana dla pracowników kilku zakładów pracy nosi nazwę według wzoru:

MIĘDZYZAKŁADOWA PRACOWNICZA KASA ZAPOMOGOWO-POŻYCZKOWA
ZWIĄZKU ZAWODOWEGO .....
(nazwa związku)

Nr rej. .... przy .....
(nazwa i siedziba zakładu pracy,
przy którym kasa została powołana)

§ 6. Celem PKZP jest:

- 1) propagowanie oszczędności,
- 2) udzielanie pomocy materialnej swoim członkom,
- 3) wychowywanie członków w duchu koleżeńskim, niesienia wzajemnej pomocy oraz gospodarności.

§ 7. Przedmiotem działalności PKZP jest:

- 1) przyjmowanie wkładów członkowskich i innych wpłat przewidzianych w regulaminie,
- 2) udzielanie pożyczek,
- 3) udzielanie zopomóg,
- 4) prowadzenie innych form pomocy przewidzianych w regulaminie kasy.

III. ZAŁOŻENIE PKZP

§ 8. PKZP może być powołana w zakładzie pracy za zgodą rady zakładowej, jeśli co najmniej 40 pracowników zakładu pracy — członków związku zawodowego zgłosi chęć należenia do kasy.

§ 9. Dla członków związku zawodowego pracujących w zakładach zatrudniających poniżej 40 pracowników organizuje się międzyzakładowe PKZP (§ 5) przy jednej z rad zakładowych tego samego związku lub przy bezpośrednio wyższej instancji związkowej, jeśli co najmniej 40 członków związku zgłosi chęć należenia do takiej kasy. Międzyzakładowa PKZP może być powołana również dla pracowników zakładów pracy zrzeszonych w różnych związkach. Powołanie takiej PKZP może nastąpić za zgodą zainteresowanych związków oraz właściwej wojewódzkiej komisji związków zawodowych. Na podstawie porozumienia między tymi związkami — jeden z nich rejestruje międzyzakładową PKZP i sprawuje nadzór nad jej działalnością.

§ 10. PKZP przed rozpoczęciem działalności musi być zarejestrowana w zarządzie głównym związku zawodowego lub z jego upoważnienia we właściwej instancji związku zawodowego.

§ 11. Zarejestrowanie PKZP następuje na wniosek rady zakładowej. Podstawą zarejestrowania PKZP jest przedłożenie instancji związkowej dokonującej rejestracji:

- 1) protokołu walnego zebrania członków-założycieli PKZP, na którym podjęto uchwałę o założeniu kasy; protokół powinien zawierać wykaz osób wybranych do zarządu i komisji rewizyjnej z wymienieniem funkcji, jakie mają pełnić,

- 2) regulaminu kasy, zgodnego z regulaminem ramowym.

Instancja związkowa obowiązana jest sprawdzić zgodność regulaminu kasy z regulaminem ramowym PKZP. Jeżeli regulamin kasy nie nasuwa zastrzeżeń, instancja związkowa dokonuje rejestracji, nadaje PKZP numer rejestracyjny i wydaje jej zaświadczenie o dokonanej rejestracji. W razie sprzeczności postanowień regulaminu kasy z przepisami prawa lub regulaminem ramowym — instancja związkowa odmawia rejestracji kasy.

§ 12. Po otrzymaniu zaświadczenia rejestracyjnego PKZP obowiązana jest:

- 1) zaopatrzyć się w pieczęć podłużną z nazwą i numerem rejestracyjnym oraz siedzibą PKZP (§ 5),
- 2) otworzyć rachunek czekowy w najbliższym oddziale PKO i nadany przez PKO numer konta podać do wiadomości zarządowi związku zawodowego rejestrującemu kasę oraz administracji zakładu pracy,
- 3) przekazać do Powszechnej Kasy Oszczędności (na specjalnym formularzu, poświadczonym przez właściwą instancję związkową) wzory podpisów członków zarządu PKZP, upoważnionych do podpisywania przele-

wów i czeków w oddziale PKO oraz do podejmowania wkładów z książeczek PKO na dokonywanie wypłat,

- 4) nabyć wszelkie instrukcje, druki i formularze niezbędne przy prowadzeniu PKZP.

§ 13. Po dokonaniu czynności wymienionych w § 12, PKZP może rozpocząć swą działalność.

Rada zakładowa obowiązana jest powiadomić kierownictwo zakładu pracy o powołaniu PKZP oraz ustalić z nim pomoc techniczną dla kasy, która powinna obejmować: bezpłatne dostarczenie pomieszczenia biurowego, odpowiednio zabezpieczonego miejsca na przechowywanie pieniędzy, transport pieniędzy z banku, potrącanie w listach płacy wkładów i rat pożyczek i regularne odprawianie sum z tego tytułu na rachunek bieżący PKZP, zaangażowanie i wynagradzanie księgowych kasy, pokrycie kosztów druków manipulacyjnych oraz inną pomoc w miarę potrzeby.

Koszty funkcjonowania PKZP zrzeszającej pracowników kilku zakładów pracy ponoszą te zakłady proporcjonalnie do liczby pracowników tych zakładów pracy — członków kasy.

§ 14. Ogólny nadzór i kontrolę nad działalnością PKZP sprawują instancje związkowe wszystkich szczebli i ich komisje rewizyjne.

§ 15. Ogólne wytyczne dotyczące działalności PKZP ustala Centralna Rada Związków Zawodowych i zarządy główne związków zawodowych.

IV. CZŁONKOWIE PRACOWNICZEJ KASY ZAPOMOGOWO-POŻYCZKOWEJ

§ 16. Członkiem PKZP może być tylko członek związku zawodowego.

§ 17. Członków przyjmuje zarząd PKZP na podstawie złożonej przez zainteresowanych deklaracji przystąpienia do PKZP. Decyzja o przyjęciu powinna nastąpić nie później, niż w ciągu miesiąca od dnia złożenia deklaracji.

§ 18. Pracownik przyjęty w poczet członków PKZP jest obowiązany wpłacić wpisowe w wysokości 1% sumy miesięcznego zarobku brutto. Pracownik będący członkiem PKZP, który przechodzi z innego zakładu pracy, zachowuje staż członkowski oraz nie wpłaca повторно wpisowego, jeśli w ciągu 2 miesięcy od dnia przejścia spowoduje przelanie wkładów z PKZP poprzedniego miejsca pracy. Przelanie wkładów nie zwalnia od obowiązku podpisania deklaracji przystąpienia do PKZP w nowym miejscu pracy.

§ 19. Członek PKZP jest obowiązany:

- 1) wpłacać w okresie przynależności do PKZP miesięczny wkład członkowski na fundusz oszczędnościowo-pożyczkowy w wysokości ustalonej w regulaminie kasy; wysokość wkładu miesięcznego członka powinna wynosić 1% miesięcznego zarobku brutto; zależnie jednak od potrzeb PKZP — walne zebranie może obniżyć wysokość wkładu do 0,5% lub podwyższyć do 2% miesięcznego zarobku brutto;
- 2) dbać o rozwój PKZP i stałe usprawnianie jej pracy;
- 3) ściśle przestrzegać przepisów regulaminu, uchwał walnego zebrania oraz postanowień władz PKZP.

§ 20. W okresie choroby trwającej dłużej niż miesiąc członek PKZP — jeśli nie otrzymuje wynagrodzenia — jest zwolniony od obowiązku wpłacania wkładów, przy zachowaniu pełnych praw członkowskich.

§ 21. Członek PKZP ma prawo:

- 1) brać udział w obradach walnego zebrania,
- 2) wybierać i być wybieranym do zarządu PKZP i komisji rewizyjnej,

- 3) lokować oszczędności w PKZP,
- 4) korzystać z pożyczek i zapomóg oraz innych form pomocy prowadzonych przez kasę.

§ 22. Jeżeli wkłady członka PKZP osiągnęły wysokość dwumiesięcznych zarobków brutto, wpłaty dalszych wkładów mogą być na jego życzenie lokowane na imiennej książeczce oszczędnościowej PKO, bądź przyjmowane nadal na jego rachunek w PKZP.

Imienne książki oszczędnościowe PKO zakłada i przechowuje zarząd PKZP i wydaje członkom na każde żądanie za pokwitowaniem. W razie niezwrócenia książeczki PKO w terminie wnoszenia wkładów, wkład ten przyjmuje się na rachunek w członka w PKZP.

§ 23. Skreślenie z listy członków PKZP następuje:

- 1) na własne żądanie członka,
- 2) w przypadku rozwiązania stosunku pracy,
- 3) w razie śmierci członka,
- 4) na skutek decyzji zarządu PKZP, powziętej w wyniku niedopełniania przez członka obowiązków określonych w § 19 regulaminu.

§ 24. W razie przejścia na emeryturę członek PKZP zachowuje pełne prawa członkowskie, jeśli pozostanie członkiem związku zawodowego i nie wycofa swych wkładów.

§ 25. W razie skreślenia z listy członków PKZP wkłady członkowskie, po potrąceniu niespłaconych zadłużeń, podlegają zwrotowi w następujących terminach:

- 1) w ciągu 2 miesięcy od dnia zgłoszenia wystąpienia z PKZP, rozwiązania stosunku pracy lub skreślenia z listy członków na podstawie decyzji przewidzianej w § 23 pkt 4 regulaminu,
- 2) niezwłocznie w razie śmierci członka.

§ 26. Zwrot wkładów następuje do rąk uprawnionego lub osoby przezeń upoważnionej, albo na żądanie uprawnionego — w formie przelewu na konto innej PKZP (§ 18 regulaminu). W przypadku śmierci członka kasy zwrot wkładów następuje do rąk osoby wskazanej w deklaracji przystąpienia do PKZP. W razie niewskazania takiej osoby w deklaracji lub jej śmierci — zwrot wkładów następuje do rąk spadkobierców zmarłego.

§ 27. Obowiązek zwrotu wkładów osobie skreślonej z listy członków PKZP spoczywa na zarządzie PKZP. Jeśli były członek PKZP nie zgłosi się po odbiór wkładów — zarząd PKZP, po zatwierdzeniu bilansu PKZP za rok, w którym nastąpiło skreślenie z listy członków — obowiązany jest odszukać zainteresowanego i zwrócić mu wkłady osobiście lub osobie przez niego upoważnionej. Nie podjęte w ciągu 12 miesięcy wkłady podlegają przeniesieniu na fundusz rezerwy „C”.

§ 28. Członek, który wskutek swej winy wyrządzi PKZP szkodę, obowiązany jest do jej pokrycia na ogólnych zasadach prawa.

V. STRUKTURA PRACOWNICZEJ KASY ZAPOMOGOWO-POŻYCZKOWEJ

A. Władze PKZP

§ 29. Władzami PKZP są:

- 1) walne zebranie członków PKZP (lub delegatów),
- 2) zarząd PKZP.

B. Walne zebranie

§ 30. Walne zebranie członków PKZP (lub delegatów) może być zwyczajne lub nadzwyczajne. Prawo udziału w walnym zebraniu przysługuje członkom PKZP (delega-

tom) oraz — z głosem doradczym — przedstawicielom instancji związkowych. Zwyczajne walne zebranie zwołuje zarząd PKZP co najmniej raz na rok.

§ 31. Nadzwyczajne zebranie powinien zwołać zarząd PKZP w razie potrzeby według swego uznania lub na żądanie:

- 1) komisji rewizyjnej,
- 2) jednej trzeciej członków PKZP,
- 3) rady zakładowej, zarządu oddziału, okręgu lub zarządu głównego właściwego związku zawodowego albo Centralnej Rady Związków Zawodowych.

Walne zebranie należy zwołać najpóźniej po upływie miesiąca od dnia, w którym zgłoszono odpowiednie żądanie, nie wcześniej jednak niż po 5 dniach od zawiadomienia członków PKZP o zebraniu.

§ 32. W PKZP liczącej powyżej 500 członków zwołuje się zamiast walnego zebrania członków zebranie delegatów. Delegaci są wybierani przez członków PKZP należących do jednej rady oddziałowej lub grupy związkowej w głosowaniu jawnym, w liczbie ustalonej przez radę zakładową lub instancję związkową, przy której PKZP działa.

§ 33. Do kompetencji walnego zebrania należy:

- 1) uchwalanie regulaminu PKZP oraz jego zmian w oparciu o regulamin ramowy,
- 2) wybór i odwołanie członków zarządu PKZP, ich zastępców oraz członków komisji rewizyjnej i ich zastępców,
- 3) zatwierdzanie sprawozdań i bilansów rocznych,
- 4) wprowadzanie nowych form pomocy na warunkach samowystarczalności, zgodnie z przepisami § 47,
- 5) ustalanie wysokości wkładów członkowskich na fundusz „A” (§ 19 pkt 1 regulaminu),
- 6) wysłuchiwanie sprawozdań zarządu PKZP z bieżącej działalności kasy,
- 7) ustalanie wysokości i warunków spłaty pożyczek udzielanych członkom PKZP w ramach określonych w § 53 regulaminu,
- 8) rozpatrzenie przyczyn powstania szkód i strat oraz podejmowanie decyzji w sprawie ich pokrycia,
- 9) podejmowanie uchwały o likwidacji PKZP.

§ 34. Walne zebranie jest prawomocne, jeśli bierze w nim udział co najmniej połowa członków lub delegatów. W razie nie dojdęcia do skutku walnego zebrania z powodu braku wymaganej liczby obecnych członków — walne zebranie powinno być zwołane w drugim terminie — nie później jednak niż w ciągu 14 dni. Walne zebranie zwołane w drugim terminie jest prawomocne, bez względu na liczbę obecnych. Wszystkie uchwały walnego zebrania powinny być zgodne z prawem i regulaminem, jak również statutami oraz uchwałami i instrukcjami władz związkowych. Z walnego zebrania należy sporządzić protokół, który podpisują przewodniczący zebrania i protokolant.

C. Zarząd Pracowniczej Kasy Zapomogowo-Pożyczkowej

§ 35. Zarząd PKZP składa się z 5—15 członków i 3—5 zastępców wybranych na okres dwóch lat w głosowaniu jawnym.

§ 36. Zarząd PKZP na pierwszym posiedzeniu wybiera ze swego grona przewodniczącego, sekretarza i skarbnika.

§ 37. Członkowie zarządu sprawują swe czynności poza godzinami pracy, jako pracę społeczną, nie otrzymując za nie wynagrodzenia.

§ 38. Posiedzenia zarządu PKZP odbywają się w miarę potrzeby, nie rzadziej jednak niż raz na miesiąc. Dla powzięcia prawomocnych uchwał konieczna jest obecność większości członków zarządu PKZP. Uchwały zarządu zapadają większością głosów. Z każdego posiedzenia należy sporządzić protokół, który podpisują uczestnicy posiedzenia.

§ 39. Do obowiązków zarządu PKZP należy:

- 1) przyjmowanie członków do PKZP oraz skreślanie ich z listy,
- 2) prowadzenie właściwej polityki w zakresie udzielania świadczeń, mającej zapewnić odpowiednie środki pieniężne w okresie większego zapotrzebowania,
- 3) udzielanie członkom pożyczek i ustalanie okresu ich spłaty w granicach przewidzianych w regulaminie kasy,
- 4) przyznawanie bezzwrotnych zapomóg i przedkładanie decyzji w tych sprawach do zatwierdzenia radzie zakładowej lub instancji związkowej, przy której PKZP działa,
- 5) udzielanie innych świadczeń przewidzianych w regulaminie kasy, na zasadach w nim ustalonych,
- 6) podawanie przynajmniej raz na rok do wiadomości członków stanu ich wkładów i zadłużenia w sposób uznany za właściwy dla danej PKZP,
- 7) podejmowanie decyzji w sprawie zwrotu wkładów osobom nie będącym już członkami kasy (§ 27),
- 8) podejmowanie decyzji w sprawie zaciągania pożyczek w instancji związkowej, radzie zakładowej i zakładzie pracy oraz kredytu bezgotówkowego w PKO na podstawie przepisów ustalających zasady korzystania z tego kredytu,
- 9) sprawowanie kontroli nad regularnym wpływem wkładów członkowskich i innych wpłat członków oraz nad terminowym ściąganiem należności i spłatą zobowiązań PKZP oraz podpisywanie dyspozycji pieniężnych i innych dokumentów,
- 10) prowadzenie ewidencji członków, sprawozdawczości i statystyki oraz rachunkowości zgodnie z obowiązującymi instrukcjami, przy pomocy księgowego wyznaczonego przez zakład pracy,
- 11) reprezentowanie PKZP wobec władz i instytucji oraz administracji zakładu pracy,
- 12) zwoływanie walnych zebrań członków PKZP, w porozumieniu z radą zakładową,
- 13) rozpatrywanie okresowych sprawozdań finansowych i przedkładanie ich w ustalonych terminach nadrzędnej instancji związkowej,
- 14) składanie walnemu zebraniu sprawozdań z działalności oraz bilansów rocznych kasy do zatwierdzenia, ustalanie dla zarządów oddziałowych PKZP wysokości kwot, w granicach których zarządy te mogą przedstawiać zarządowi PKZP wnioski o udzielenie pożyczek i zapomóg,
- 16) należyte zabezpieczenie majątku, dokumentów i ksiąg rachunkowych PKZP,
- 17) zarządzanie innymi sprawami PKZP w granicach przepisów niniejszego regulaminu, uchwał walnego zebrania i zaleceń komisji rewizyjnej oraz instrukcji władz związkowych.

§ 40. W razie stwierdzenia, że PKZP w swej działalności nie przestrzega przepisów prawa lub regulaminu, albo zarządzeń władz związkowych, lub w przypadku gdy jej działalność jest sprzeczna z interesem społecznym — rada zakładowa lub instancja związkowa, która stwierdziła powyższe uchybienie, jest obowiązana wystąpić do

właściwej dla danej PKZP nadrzędnej instancji związkowej z wnioskiem o natychmiastowe rozwiązanie lub zawieszenie zarządu PKZP. W przypadku rozwiązania lub zawieszenia zarządu PKZP instancja nadrzędna (zarząd oddziału, okręgu lub zarząd główny związku zawodowego) do czasu dokonania wyboru nowego zarządu albo uchylecia zawieszenia powierzy wykonywanie czynności zarządu PKZP członkom kasy wskazanym przez radę zakładową lub wyznaczonym przez siebie. Wybory nowego zarządu PKZP powinny nastąpić najpóźniej w terminie miesięcznym od dnia rozwiązania zarządu. W tym samym terminie należy uchylić zawieszenie albo rozwiązać zawieszony zarząd PKZP. Równocześnie z rozwiązaniem lub zawieszeniem zarządu PKZP należy zawiadomić właściwy oddział PKO o odwołaniu prawa podpisu przelewów i czeków oraz podejmowania wkładów z książeczek PKO na lokatę przez dotychczas uprawnione osoby, podając zarazem do wiadomości oddziału PKO dane dotyczące osób, którym udzielono odpowiednich upoważnień.

D. Zarządy oddziałowe

§ 41. W zakładach pracy liczących ponad 500 członków PKZP mogą być tworzone zarządy oddziałowe PKZP przy radach oddziałowych.

§ 42. Zarządy oddziałowe są wybierane na okres dwóch lat w liczbie 3—5 osób przez oddziałowe zebrania członków PKZP.

§ 43. Zarządy oddziałowe podlegają walnemu zebraniu członków i zarządowi PKZP.

§ 44. W oddziałach liczących powyżej 500 członków PKZP stosuje się odpowiednio przepisy § 32 regulaminu.

§ 45. Zarząd oddziałowy PKZP:

- 1) przedstawia zarządowi PKZP wnioski w sprawie udzielania pożyczek i bezzwrotnych zapomóg,
- 2) kontroluje wpływy wkładów i wpisowego oraz spłaty pożyczek przez członków na terenie swego oddziału,
- 3) zwołuje oddziałowe zebrania członków w terminach ustalonych z zarządem PKZP — celem omówienia spraw bieżących i złożenia sprawozdania ze swej działalności.

§ 46. W sprawach nieuregulowanych przepisami §§ 41—45 niniejszego regulaminu stosuje się odpowiednio przepisy §§ 35—38.

VI. FUNDUSZE PKZP

§ 47. Na środki finansowe PKZP składają się następujące fundusze własne:

- 1) Fundusz Oszczędnościowo-Pożyczkowy — „A”,
- 2) Fundusz Zapomogowy — „B”,
- 3) Fundusz Rezerwowy — „C”.

PKZP może posiadać jeszcze inne wyodrębnione fundusze przeznaczone na prowadzenie dodatkowych form pomocy dla członków. Zasady tworzenia tych funduszy, gospodarowania nimi i ewidencjonowania ich powinny być szczegółowo określone w regulaminie kasy. Ponadto PKZP może posiadać fundusze na działalność zleconą przez instancje związkowe oraz może korzystać z bezprocentowego i bezgotówkowego kredytu państwowego. Zasady korzystania i gospodarowania tymi funduszami uregulowane są odrębnymi przepisami.

§ 48. Fundusz „A” powstaje z wkładów członkowskich. Celem tego funduszu jest gromadzenie oszczędności członków PKZP i udzielanie pożyczek gotówkowych. Wkłady członkowskie w wysokości i w terminach ustalonych w

regulaminie kasy potrącane są członkom PKZP z ich wynagrodzenia. Kwoty te zapisuje się na rachunek osobisty członka.

Wkłady członkowskie nie są oprocentowane.

§ 49. Fundusz „B” powstaje:

- 1) z dotacji zakładu pracy,
- 2) z dotacji związków zawodowych,
- 3) z odsetek od lokat funduszy w PKO,
- 4) z wszelkiego rodzaju ofiar, darowizn i innych nieprzewidzianych wpływów.

Fundusz ten przeznaczony jest na udzielanie zapomóg członkom PKZP w przypadkach szczególnych potrzeb życiowych.

§ 50. Fundusz „C” powstaje z wpłat wpisowego przez członków wstępujących do PKZP i z niedoręczonych zwrotów wkładów (§ 27). Część tego Funduszu w wysokości 75% pozostaje w PKZP i służy na pokrycie szkód i strat, nieściągalnych zadłużeń zmarłych członków oraz zwrotu nie podjętych wkładów. Pozostałą część Funduszu „C” w wysokości 25% PKZP obowiązana jest przekazywać do zarządu głównego lub z jego upoważnienia do zarządu okręgowego związku zawodowego na „Fundusz rozwojowo-pożyczkowy PKZP”. Fundusz ten przeznaczony jest na zasilanie funduszu pożyczkowego nowo powstających PKZP oraz na pożyczki dla działających PKZP w przypadku powstania dużych szkód w rozmiarach uniemożliwiających im przejściowo kontynuowanie działalności. Z funduszu tego mogą być także pokrywane szkody PKZP, które zarząd główny (okręgowy) uzna za uzasadnione.

§ 51. Fundusze PKZP przechowuje się na rachunkach czekowych i księżeczkach oszczędnościowych w PKO.

VII. UDZIELANIE ŚWIADCZEŃ Z FUNDUSZY PKZP

§ 52. PKZP udziela swoim członkom następujących świadczeń gotówkowych:

- 1) pożyczek,
- 2) zapomóg,
- 3) innych świadczeń określonych w regulaminie kasy.

Pożyczki udzielane przez PKZP nie są oprocentowane.

§ 53. 1. PKZP przyznaje pożyczki na bieżące potrzeby członków oraz na cele mieszkaniowe, tj. na wkłady do spółdzielni mieszkaniowych, kaucje, wyposażenie mieszkań i remonty.

2. Maksymalna wysokość pożyczki na bieżące potrzeby nie może przekraczać 2-miesięcznych zarobków brutto członka, a w odniesieniu do osób zarabiających poniżej 1.000 zł — kwoty zł 2.000. Okres spłaty pożyczki nie może być dłuższy niż 12 miesięcy.

3. Pożyczki na cele mieszkaniowe udziela PKZP tylko na uzupełnienie oszczędności na ten cel posiadanych przez członka poza PKZP. Wniosek o udzielenie takiej pożyczki powinien być poparty odpowiednimi dokumentami stwierdzającymi konieczność podniesienia wydatku, np. legitymacja spółdzielni mieszkaniowej, zaświadczenie o wysokości kaucji mieszkaniowej, księżeczka oszczędnościowa PKO itp. Maksymalnie wysokość pożyczki mieszkaniowej nie może przekraczać łącznie 2-miesięcznego zarobku brutto członka i 50% stanu jego wkładów w PKZP, a w odniesieniu do osób zarabiających poniżej 1.000 zł — łącznie kwoty zł 2.000 i 50% stanu jego wkładów. Maksymalny okres spłaty pożyczki mieszkaniowej nie może być dłuższy niż 18 miesięcy.

4. Wysokość pożyczek i okresy ich spłat w ramach wyżej określonych ustala regulamin kasy.

§ 54. Przyznanie pożyczki w maksymalnej wysokości uzależnione jest od długości stażu członkowskiego w danej PKZP oraz od posiadania minimum wkładów w wysokości 30% miesięcznego zarobku brutto.

§ 55. Bezzwrotne zapomogi przyznaje zarząd PKZP w miarę posiadania środków na ten cel, kierując się sytuacją materialną członka, z zachowaniem postanowień zawartych w § 39 pkt 4.

§ 56. Członek PKZP nabywa uprawnienia członkowskie określone w § 21 pkt 1, 2 i 3 natychmiast po przyjęciu w poczet członków. Prawo do otrzymania pożyczki i zapomogi nabywa członek po upływie 2 miesięcy od daty uchwały zarządu kasy o przyjęciu w poczet członków PKZP.

§ 57. O udzieleniu pożyczek, ustaleniu ich wysokości i okresu spłaty decyduje zarząd PKZP w granicach ustalonych w regulaminie kasy.

Przy podejmowaniu decyzji zarząd PKZP obowiązany jest uwzględnić:

- 1) kolejność złożenia wniosku,
- 2) stopień potrzeby,
- 3) opinię rady zakładowej (delegata związkowego, męża zaufania),
- 4) staż przynależności do PKZP i wysokość wkładów na koncie osobistym członka.

§ 58. Uchwały o udzielaniu pożyczek powinny być podejmowane przez zarząd PKZP w obecności przedstawiciela rady zakładowej lub po zasięgnięciu jej opinii.

§ 59. Wniosek o udzielenie pożyczki powinien być złożony na właściwym formularzu, zawierającym zobowiązanie spłaty oraz wyrażenie zgody na potrącanie spłat pożyczki z wynagrodzenia, a w przypadku skreślenia z listy członków — zgody na natychmiastowe uregulowanie pozostałego do spłaty zadłużenia. O ile suma pożyczki przewyższa wysokość wkładów pożyczkobiorcy, jest on obowiązany przedstawić solidarne poręczenie dwóch członków PKZP lub złożyć weksle gwarancyjne. Forma zabezpieczenia spłaty pożyczki długoterminowej powinna być ustalona w regulaminie kasy. Poręczyciele obowiązani są wyrazić zgodę na potrącanie im z wynagrodzenia poręczonej pożyczki w razie jej niespłacenia przez dłużnika na zasadach ustalonych dla dłużnika. Poręczycielami nie mogą być członkowie zarządu PKZP i komisji rewizyjnej.

Nowej pożyczki w gotówce można udzielić dopiero po spłaceniu pobranej poprzednio pożyczki gotówkowej.

§ 60. Wnioski o udzielenie bezzwrotnej zapomogi zaopiniowane przez męża zaufania kierują członkowie do zarządu PKZP. Zarząd PKZP po rozpatrzeniu wniosków przedkłada swoje decyzje do zatwierdzenia radzie zakładowej lub instancji związkowej sprawującej bezpośredni nadzór nad PKZP. Decyzje rady zakładowej lub instancji związkowej w tym względzie są wiążące dla zarządu PKZP.

§ 61. Wnioski o udzielenie pożyczek lub zapomóg należy rozpatrzyć nie później niż w ciągu 14 dni od dnia ich złożenia. Decyzje o przyznaniu pożyczek i zapomóg podaje się do wiadomości załogi w sposób przyjęty w danym zakładzie pracy w ciągu trzech dni od dnia powzięcia decyzji.

§ 62. W przypadku skreślenia z listy członków PKZP, zadłużenie członka wykazane w księgowości PKZP, niezależnie od terminów spłaty ustalonych przy powstaniu zobowiązania, staje się natychmiast wymagalne i należy je pokryć przede wszystkim z posiadanych przez niego wkładów.

§ 63. Jeśli zobowiązany do spłaty zadłużenia wobec PKZP już nie pracuje w zakładzie pracy i nie spłaca dobrowolnie tego zadłużenia — należy wezwać go na piśmie do uregulowania należności, wyznaczając termin spłaty. Kopię tego wezwania należy doręczyć poręczycielom. W razie niedokonania spłaty w wyznaczonym terminie zarząd PKZP obowiązany jest przystąpić do potrącania zadłużenia solidarnie odpowiedzialnym poręczycielem.

W razie niemożności ściągnięcia zadłużenia — zarząd PKZP powinien wystąpić za pośrednictwem rady zakładowej z wnioskiem do zarządu głównego związku zawodowego o udzielenie pełnomocnictwa procesowego i skierować sprawę przeciwko dłużnikowi i poręczycielom na drogę sądową.

§ 64. W szczególnie uzasadnionych przypadkach zarząd PKZP może rozłożyć na spłaty ratalne zadłużenia, które na podstawie § 62 regulaminu stały się natychmiast wymagalne. W tym przypadku dłużnik powinien złożyć odpowiednio zobowiązanie na piśmie, poręczone solidarnie przez 2 osoby spośród członków PKZP. Niedotrzymanie chociażby jednego terminu ratalnej spłaty powoduje natychmiastową wymagalność całej sumy zadłużenia.

§ 65. W przypadku śmierci członka PKZP jego zadłużenie nie podlega zapłacie przez poręczycieli zobowiązania. Zapłaty tego zadłużenia, po potrąceniu wkładów, należy dochodzić od spadkobierców zmarłego, w razie zaś trudności w ściągnięciu, zadłużenie umorzyć, pokrywając sumę zadłużenia z funduszu rezerwowego „C“.

VIII. RACHUNKOWOŚĆ PKZP

§ 66. Zarząd PKZP obowiązany jest prowadzić rachunkowość PKZP zgodnie z obowiązującymi przepisami wydanymi przez Centralną Radę Związków Zawodowych. Rokiem obrachunkowym jest rok kalendarzowy.

§ 67. Bilans roczny oraz rachunek strat po zbadaniu przez komisję rewizyjną podpisuje zarząd PKZP i komisja rewizyjna. Bilans oraz rachunek strat wraz z propozycją ich pokrycia po zatwierdzeniu przez walne zebranie członków PKZP (delegatów) i radę zakładową należy przesłać do zarządu związku zawodowego, będącego władzą rejestracyjną PKZP najpóźniej do dnia 15 lutego każdego roku.

§ 68. Księgowości PKZP nie może prowadzić członek zarządu PKZP lub członek komisji rewizyjnej.

IX. KOMISJA REWIZYJNA

§ 69. Komisja rewizyjna PKZP składa się z 3—5 członków i 2 zastępców wybranych na okres 2 lat.

§ 70. Komisja rewizyjna PKZP jest organem kontrolującym działalność finansową zarządu PKZP. Jej podstawowymi zadaniami są: ochrona mienia PKZP, kontrola przestrzegania przez zarząd PKZP przepisów regulaminu, dotyczących dysponowania funduszami PKZP oraz spłaty pożyczek i należności, czuwanie nad prawidłowym udokumentowaniem wszystkich wpływów i wydatków oraz nad prawidłowym i zgodnym z przepisami prowadzeniem księgowości PKZP. Komisja rewizyjna powinna przeprowadzać kontrolę działalności PKZP co najmniej raz na kwartał.

§ 71. Komisja rewizyjna PKZP nie ma prawa wydawania poleceń zarządowi PKZP, może jednak udzielać mu wskazówek i wydawać zalecenia.

§ 72. Komisja rewizyjna PKZP obowiązana jest do rzetelnego stwierdzenia stanu faktycznego podczas kontroli i jego odtworzenia w protokole.

§ 73. W razie stwierdzenia, że PKZP w swej działalności finansowej nie przestrzega przepisów prawa lub niniejszego regulaminu, albo zarządzeń władz związkowych lub w przypadku, gdy jej działalność jest sprzeczna z interesem społecznym — komisja rewizyjna jest obowiązana wystąpić do właściwej instancji związkowej z wnioskiem o natychmiastowe rozwiązanie lub zawieszenie zarządu PKZP.

§ 74. Szczegółowy zakres obowiązków i zadań komisji rewizyjnej PKZP określają właściwe instrukcje.

X. LIKWIDACJA PRACOWNICZEJ KASY ZAPOMOGOWO-POŻYCZKOWEJ

§ 75. PKZP przechodzi w stan likwidacji na mocy decyzji zarządu właściwego związku zawodowego będącego władzą rejestracyjną, powziętej na wniosek walnego zebrania członków PKZP (delegatów), lub z własnej inicjatywy.

Z dniem powzięcia decyzji o likwidacji PKZP zaprzestaje się przyjmowania wkładów członkowskich, wypłaty pożyczek i zapomóg oraz przyjmowania nowych członków.

§ 76. Dla przeprowadzenia likwidacji PKZP powołuje się komisję likwidacyjną w składzie 3—5 osób.

§ 77. Do działalności komisji likwidacyjnej mają odpowiednie zastosowanie przepisy regulaminu dotyczące działalności zarządu PKZP. Likwidacja ma na celu ukończenie spraw bieżących, spłatę zobowiązań oraz ściągnięcie wierzytelności.

§ 78. Decyzję o likwidacji PKZP z podaniem składu komisji likwidacyjnej i miejsca jej urzędowania, wezwaniem dłużników do spłaty należności oraz wyznaczeniem trzymiesięcznego terminu do zgłoszenia roszczeń wierzyteli — należy ogłosić w prasie.

§ 79. Likwidacja PKZP powinna być zakończona w ciągu 6 miesięcy od dnia podjęcia decyzji o likwidacji. W uzasadnionych przypadkach termin ten może być przedłużony decyzją instancji związkowej rejestrującej kasę powziętą na wniosek komisji likwidacyjnej.

§ 80. Pozostały po likwidacji majątek PKZP przechodzi do dyspozycji zarządu głównego właściwego związku zawodowego. Zlikwidowana PKZP ulega wykreśleniu z rejestru PKZP.

§ 81. W czasie trwania działalności PKZP mogą być podejmowane decyzje o likwidacji dodatkowych form pomocy, prowadzonych przez kasę na podstawie postanowień § 47 regulaminu. Decyzje w tym względzie podejmuje walne zebranie członków lub zarząd związku, będący władzą rejestracyjną. Likwidację tych form pomocy przeprowadza zarząd PKZP w terminie i w sposób uzgodniony z radą zakładową i nadrzędną instancją związkową. Decyzję o likwidacji należy ogłosić w prasie przy zachowaniu postanowień § 78. Przeznaczenie pozostałego z likwidacji funduszu lub pokrycie niedoboru dodatkowej formy pomocy wymaga zgody nadrzędnej instancji związkowej.

XI. ŁĄCZENIE KILKU PKZP W JEDNĄ PKZP

§ 82. W celu osiągnięcia lepszych rezultatów działalności PKZP zrzeszające małą liczbę członków mogą się łączyć z innymi podobnymi PKZP tego samego związku zawodowego lub innych związków.

§ 83. Połączenie PKZP może nastąpić za zgodą zainteresowanych związków zawodowych, będących władzami rejestracyjnymi kas i WKZZ, na zasadach całkowitej dobrowolności, wyrażonej zwykłą większością głosów przez specjalnie w tym celu zwołane nadzwyczajne walne zebrania.

§ 84. W wyniku połączenia kilku PKZP powstaje jedna międzyzakładowa PKZP przy jednym z zakładów pracy, uzgodnionym wzajemnie między łączonymi PKZP i administracjami ich zakładów pracy.

§ 85. W celu połączenia się PKZP zarządy ich po uzyskaniu zgody swoich rad zakładowych i administracji zakładów pracy oraz zarządu związku, będącego władzą rejestracyjną, powinny:

- 1) zwołać nadzwyczajne walne zebrania w celu uchwalenia wniosków o połączenie,
- 2) po uchwaleniu połączenia przez walne zebrania ustalić termin zakończenia działalności przez dotychczasowe PKZP,
- 3) przygotować wspólnie z zarządami łączonych kas projekt nowego regulaminu międzyzakładowej PKZP w oparciu o regulamin ramowy,
- 4) zwołać walne zebranie członków lub delegatów łączonych kas w celu przyjęcia nowego regulaminu i wyboru zarządu międzyzakładowej PKZP i komisji rewizyjnej.

§ 86. Powstała w wyniku połączenia międzyzakładowa PKZP podlega rejestracji w zarządzie związku, przy którym będzie działać, a dotychczasowe PKZP podlegają skreśleniu z rejestru. Mają tu odpowiednie zastosowanie przepisy §§ 9—13 niniejszego regulaminu.

§ 87. PKZP połączone sporządzają na dzień połączenia bilanse netto i rachunki strat i przekazują aktywa i pa-

sywa nowej PKZP oraz zamykają swoje rachunki (książeczki oszczędnościowe) w PKO.

Archiwa łączonych kas przejmuje międzyzakładowa PKZP.

§ 88. W zakładach łączonych PKZP mogą działać zarządy oddziałowe międzyzakładowych PKZP. W tym przypadku mają do nich odpowiednie zastosowanie postanowienia §§ 41—46 regulaminu.

§ 89. Dopuszczalne jest powołanie z powrotem PKZP przy zakładzie pracy, którego pracownicy należą do międzyzakładowej PKZP. Powołanie PKZP następuje w trybie przewidzianym przepisami §§ 9—14 regulaminu. W tym przypadku międzyzakładowa PKZP obowiązana jest przekazać PKZP wykaz wkładów i zadłużeń członków przechodzących do nowej PKZP, odpowiednią część funduszu „A“ oraz uzgodnioną część funduszy zapomogowego i rezerwowego.

XII. POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE

§ 90. Do końca czerwca 1961 roku zarząd PKZP obowiązany jest zwołać walne zebranie członków, uchwalić własny regulamin kasy w oparciu o niniejszy regulamin ramowy oraz przedstawić go do zarejestrowania właściwej instancji związku zawodowego. Rejestracja odbywa się według zasad niniejszego regulaminu.

§ 91. Udzielanie świadczeń przez PKZP wg nowych zasad następuje z dniem zarejestrowania regulaminu kasy. Spłata zobowiązań powstałych przed wejściem w życie nowych regulaminów kas następuje wg zasad dotychczasowych.

§ 92. Regulamin ramowy wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1961 r.

DZIAŁ B

27

U S T A W A

z dnia 31 stycznia 1961 r.

o Straży Przemysłowej.

(Dziennik Ustaw z dnia 10 lutego 1961 r. Nr 6, poz. 42)

Art. 1. 1. Straż Przemysłowa jest powołana do ochrony szczególnie ważnych dla gospodarki narodowej uspołecznionych zakładów pracy.

2. Do zadań Straży Przemysłowej należy:

- 1) zapewnienie bezpieczeństwa zakładu pracy,
- 2) strzeżenie mienia na terenie zakładu pracy oraz w miarę potrzeby konwojowanie powierzonego mienia,
- 3) kontrolowanie uprawnień do wstępu i wjazdu na teren zakładu pracy oraz do wynoszenia lub wywożenia mienia.

3. Właściwi ministrowie (kierownicy urzędów centralnych), a w stosunku do zakładów pracy podległych radom narodowym — prezydium wojewódzkich rad narodowych (rad narodowych miast wyłączonych z województw) ustalą w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych wykazy podległych im zakładów pracy, w których powinna być utworzona Straż Przemysłowa.

Art. 2. 1. Straż Przemysłowa składa się z uzbrojonych i jednolicie umundurowanych pracowników zakładu pracy.

2. Pracownikiem Straży Przemysłowej może być pełnoletni obywatel polski, którego stan zdro-

wia odpowiada wymaganiom służby strażniczej i którego postawa daje rękojmię należytego sprawowania obowiązków tej służby.

Art. 3. Straż Przemysłowa podlega bezpośrednio kierownikowi zakładu pracy, który odpowiada przed organami przełożonymi za całokształt ochrony zakładu.

Art. 4. W celu wykonania swych zadań pracownicy Straży Przemysłowej mają prawo:

- 1) legitymowania osób wchodzących do zakładu pracy i wychodzących z niego,
- 2) w przypadkach gdy wymaga tego ochrona mienia zakładu pracy — dokonywania na jego terenie z polecenia kierownika zakładu rewizji osób oraz środków lokomocji, w celu sprawdzenia, czy mienie zakładu pracy nie jest bezprawnie wynoszone lub wywożone; rewizji osobistej należy dokonywać za pośrednictwem osoby tej samej płci,
- 3) zatrzymania osób schwytych na gorącym uczynku albo podejrzanych o popełnienie przestępstwa na terenie zakładu pracy, jeżeli zachodzi obawa ucieczki, zatarcia śladów lub nie jest ustalona ich tożsamość — w celu bezzwłoczne-

go przekazania tych osób organom powołanym do ścigania przestępstw,

4) użycia broni w następujących przypadkach:

- a) w obronie własnej oraz innych osób pełniących funkcje przy ochronie zakładu i jego mienia, dla odparcia bezpośredniego i gwałtownego zamachu zagrażającego życiu lub zmierzającego do rozbrojenia,
- b) w przypadkach nieusłuchania wezwania do natychmiastowego odłożenia broni lub innego niebezpiecznego narzędzia, jeżeli zachowanie się napastnika wskazuje na bezpośrednie niebezpieczeństwo użycia przez niego tej broni lub narzędzia,
- c) dla odparcia zamachu na chroniony zakład i mienie znacznej wartości lub na mienie konwojowane,
- d) w celu udaremnienia ucieczki sprawcy zamachu określonego pod lit. a), b) i c).

Art. 5. 1. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia szczegółowe zasady oraz tryb użycia broni przez pracowników Straży Przemysłowej.

2. Rada Ministrów może rozciągnąć zasady i tryb użycia broni przez pracowników Straży Przemysłowej na osoby spoza straży, wyznaczone do pełnienia z bronią służby ochrony mienia społecznego.

Art. 6 1. Minister Spraw Wewnętrznych sprawuje kontrolę działalności Straży Przemysłowej, jak również działalności jednostek organizacyjnych powołanych do nadzoru nad tymi strażami, niezależnie od kontroli sprawowanej przez organy określone w art. 1 ust. 3.

2. Rada Ministrów określi szczegółowo uprawnienia Ministra Spraw Wewnętrznych w zakresie, o którym mowa w ust. 1.

Art. 7. Pracownicy Straży Przemysłowej korzystają podczas wykonywania czynności służbowych z ochrony przewidzianej dla urzędników w przepisach prawa karnego.

Art. 8. Ustanawia się następujące kolejne stanowiska służbowe Straży Przemysłowej:

- młodszy wartownik,
- wartownik,
- starszy wartownik,
- dowódca warty,
- zastępca komendanta Straży Przemysłowej,
- komendant Straży Przemysłowej.

Art. 9. Do pracowników zatrudnionych na stanowiskach, o których mowa w art. 8, stosuje się przepisy prawa pracy obowiązujące w zakładach pracy ze zmianami wynikającymi z przepisów niniejszej ustawy oraz z przepisów wydanych na jej podstawie.

Art. 10. Rada Ministrów określi kwalifikacje wymagane do zatrudnienia na poszczególnych stanowiskach służbowych Straży Przemysłowej, umundurowanie i oznaki stanowisk służbowych, zasady i normy umundurowania oraz czasokresy jego używalności.

Art. 11. 1 Pracownikom Straży Przemysłowej odznaczającym się sumienną i ofiarną służbą oraz osiągnięciami w szkoleniu udziela się wyróżnień.

2. Ustala się następujące wyróżnienia: pochwała, nagroda pieniężna, nagroda rzeczowa.

Art. 12. 1. Pracownicy Straży Przemysłowej podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie obowiązków służbowych.

2. Ustala się następujące środki dyscyplinarne: upomnienie, nagana, nagana z ostrzeżeniem oraz natychmiastowe rozwiązanie stosunku pracy zgodnie z przepisami ustawodawstwa pracy.

Art. 13. Wyróżnień udziela oraz środki dyscyplinarne stosuje kierownik zakładu pracy lub upoważniona przez niego osoba.

Art. 14. 1. Właściwi ministrowie (kierownicy urzędów centralnych) bądź prezydya wojewódzkich rad narodowych (rad narodowych miast wyłączonych z województw) w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych wydają regulaminy Straży Przemysłowej, które określa w szczególności:

- 1) zasady pełnienia służby,
- 2) zasady i organizację szkolenia pracowników Straży Przemysłowej,
- 3) zasady i tryb udzielania wyróżnień oraz stosowania środków dyscyplinarnych,
- 4) zasady i tryb wydawania przepustek.

2. Minister Spraw Wewnętrznych ustali wzorcowy regulamin Straży Przemysłowej.

Art. 15. W resorcie żeglugi Straż Przemysłowa pełniąc służbę w portach handlowych i rybackich nosi nazwę „Straż Portowa“, a Straż Przemysłowa w resorcie finansów pełniąc służbę w bankach i w podległych im zakładach nosi nazwę „Straż Bankowa“.

Art. 16. Zainteresowani ministrowie mogą tworzyć grupy operacyjne bezpośrednio im podległe lub podległe dyrektorom zjednoczeń (zarządów) w celu przeprowadzenia doraźnych kontroli w podległych im zakładach pracy. Członkowie tych grup w czasie pełnienia obowiązków służbowych korzystają z uprawnień określonych w art. 4 pkt 1—3.

Art. 17. 1. Przepisy niniejszej ustawy z wyjątkiem art. 1 ust. 3 i art. 6 stosuje się odpowiednio do powołanych przez Ministra Obrony Narodowej lub upoważnione przez niego organy wart cywilnych w jednostkach (obiektach, instytucjach) wojskowych oraz w przedsiębiorstwach podległych Ministrowi Obrony Narodowej.

2. Regulaminy przewidziane w art. 14 w stosunku do wart cywilnych, o których mowa w ust. 1, wyda Minister Obrony Narodowej.

Art. 18. 1. Niniejsza ustawa nie narusza przepisów o Straży Łączności, Straży Leśnej oraz o organach ochrony kolei.

2. Rada Ministrów określi uprawnienia Ministra Spraw Wewnętrznych w stosunku do organów wymienionych w ust. 1.

Art. 19. Traci moc ustawa z dnia 9 kwietnia 1936 r. o użyciu broni przez wartowników cywilnych, będących pod nadzorem Ministerstwa Spraw Wojskowych (Dz. U. Nr 28, poz. 221), oraz art. 5 dekretu z dnia 2 lutego 1955 r. o terenowych organach administracji morskiej (Dz. U. Nr 6, poz. 35).

Art. 20. Do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie niniejszej ustawy zachowują moc przepisy dotychczasowe.

Art. 21. Ustawa wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: A. Zawadzki
Sekretarz Rady Państwa: J. Horodecki

28

U S T A W A

z dnia 31 stycznia 1961 r.

o łączności.

*(Dziennik Ustaw z dnia 14 lutego 1961 r. Nr 8, poz. 48)**(Wyciąg)*

Rozdział III.

Państwowe przedsiębiorstwo „Polska Poczta,
Telegraf i Telefon“.**Art. 52. 1.** Stosunek służbowy pracowników PPTT normuje odrębna ustawa.

2. Ministrowi Łączności przysługuje prawo przenoszenia mianowanych pracowników Ministerstwa Łączności do służby w PPTT i mianowanych pracowników PPTT do służby w Ministerstwie Łączności.

Art. 53. Pracownikom PPTT przysługuje ochrona prawna przewidziana w przepisach prawa karnego dla urzędników.

Rozdział VII.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 65. Do czasu wydania ustawy przewidzianej w art. 52 ust. 1 stosunek służbowy, uposażenie i postępowanie dyscyplinarne pracowników PPTT normują przepisy dotychczasowe.**Art. 66. 1.** Tracą moc:

- 1) dekret z dnia 11 marca 1955 r. o łączności (Dz. U. Nr 12, poz. 71),
- 2) art. 4 dekretu z dnia 11 marca 1955 r. o przekształceniu urzędu Ministra Poczty i Telegrafów w urząd Ministra Łączności (Dz. U. Nr 12, poz. 70),
- 3) przepisy z dnia 22 marca 1928 r. o utworzeniu państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“ (Dz. U. z 1932 r. Nr 105, poz. 379),
- 4) przepisy z dnia 26 sierpnia 1927 r. o odpowiedzialności przedsiębiorstwa państwowego „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“ za przesyłki pocztowe, telegramy i rozmowy telefoniczne w obrocie wewnętrznym (Dz. U. z 1927 r. Nr 78, poz. 679 i z 1931 r. Nr 103, poz. 788).

2. Do czasu wydania przepisów przewidzianych w niniejszej ustawie zachowują moc przepisy dotychczasowe.

Art. 67. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.Przewodniczący Rady Państwa: A. Zawadzki
Sekretarz Rady Państwa: J. Horodecki

29

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

z dnia 15 grudnia 1960 r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w prze myśle włókien syntetycznych poliamidowych.

(Dziennik Ustaw z dnia 31 stycznia 1961 r. Nr 4, poz. 21)

Na podstawie art. 3 ust. 2 dekretu z dnia 10 listopada 1954 r. o przejęciu przez związki zawodowe zadań w dziedzinie wykonywania ustaw o ochronie, bezpieczeństwie i higienie pracy oraz sprawowania inspekcji pracy (Dz. U. z 1954 r. Nr 52, poz. 260 i z 1960 r. Nr 20, poz. 119) zarządza się, co następuje:

I. Przepisy ogólne.

§ 1. Rozporządzenie niniejsze dotyczy bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych:

- 1) w wytwórniach włókien syntetycznych poliamidowych,
- 2) w zakładach i oddziałach wytwarzania kaprolaktamu, nie wchodzących w skład wytwórni włókien syntetycznych poliamidowych, zwanych dalej „wytwórniami“.

§ 2. Pomieszczenia, w których odbywa się produkcja kaprolaktamu, polimeryzacja, krajanie, ekstrakcja, suszenie płatków polimeru oraz prze-

dzienie włókna, powinny posiadać podłogi wykonane z materiału kwasoodpornego, nienasiąkliwego, dającego się łatwo zmywać. Podłogi powinny posiadać nachylenie w kierunku ścieków. W pomieszczeniach powinny znajdować się kurki wodne i węże do spłukiwania podłóg.

§ 3. Ściany pomieszczeń określonych w § 2 powinny być wyłożone płytkami glazurowymi lub w inny sposób dostosowane do łatwego zmywania.

§ 4. Pomieszczenia określone w § 2 powinny posiadać skutecznie działające urządzenia wentylacji ogólnej nawiewnej i wywiewnej.

§ 5. Pomieszczenia, w których istnieje niebezpieczeństwo poparzenia skóry pracowników fenolem lub ługiem, powinny posiadać natryski w miarę możliwości z ciepłą wodą, umożliwiające szybkie zmycie skóry zanieczyszczonej fenolem lub ługiem. Pracownikom należy zapewnić możliwość zmiany odzieży i bielizny zanieczyszczonej fenolem.

§ 6. 1. W wytwórni należy dokonywać okresowych analiz powietrza dla ustalenia zawartości

dwutlenku siarki, fenolu, benzenu, amoniaku i dautermu.

2. Terminy dokonywania analiz, miejsca i sposób pobierania próbek do analizy oraz metody jej wykonywania w przypadku braku metod określonych w PN (polskich normach) ustalają komisje powołane przez zakłady pracy.

3. Jeżeli analizy wykażą przekroczenie dopuszczalnych stężeń, kierownictwo wytwórni ma obowiązek podjąć niezwłocznie skuteczne kroki w celu usunięcia szkodliwego stanu.

§ 7. Kanały i przewody ściekowe w wytwórni powinny być wykonane z materiału odpornego na działanie substancji występujących w procesie produkcyjnym.

§ 8. Przewody do przesyłania cieczy i gazów powinny być znakowane zgodnie z obowiązującymi normami, a dla cieczy i gazów nie objętych normami według oznaczeń przyjętych w zakładzie.

§ 9. Nie wolno używać przewodów do przesyłania innych cieczy lub gazów, niż to wynika z oznakowania przewodów.

§ 10. Fenolu krystalicznego nie wolno rozpuszczać przez podgrzewanie otwartym płomieniem.

§ 11. 1. Robotnicy mający styczność z fenolem powinni pracować w fartuchach ochronnych, gumowych rękawicach ochronnych i w gumowym obuwiu ochronnym, a w razie zagrożenia opryskania fenolem również w szczelnych okularach ochronnych i nakryciach głowy.

2. Jeżeli praca okresowo związana jest z wydzielaniem się dużych ilości par fenolu (stan awaryjny), robotnicy przy niej zatrudnieni powinni pracować przy użyciu sprzętu ochrony dróg oddechowych.

§ 12. Robotników mających styczność z fenolem należy dokładnie pouczyć o niebezpieczeństwie zagrażającym przy zatruciu lub oparzeniu fenolem oraz o sposobach bezpiecznej pracy z fenolem i udzielaniu pierwszej pomocy przy zatruciu lub oparzeniu fenolem.

§ 13. Palenie tytoniu wzbronione jest we wszystkich wydziałach wytwórni z wyjątkiem warsztatów mechanicznych i kotłowni.

§ 14. Przy oddziałach powinny być urządzone palarnie bezpieczne pod względem pożarowym, zaopatrzone w naczynia z wodą na niedopałki.

§ 15. Zakaz palenia tytoniu powinien być podany do wiadomości pracowników przez umieszczenie czytelnych napisów w odpowiednich miejscach wytwórni.

II. Transport i składowanie surowców i półproduktów.

§ 16. Jeżeli cysterny z fenolem są opróżniane w specjalnie do tego celu przeznaczonym pomieszczeniu (zajezdni), to pomieszczenie to powinno posiadać:

- 1) ściany nietynkowane z cegły klinkerowej na zaprawie kwasoodpornej lub z betonu kwasoodpornego,
- 2) wjazdy do pomieszczeń (zajezdni) zabezpieczone odpowiednimi drzwiami,
- 3) posadzki wykonane z materiału kwasoodpornego, nachylone w kierunku kanału ściekowego,

4) urządzenia centralnego ogrzewania, oświetlenie sodowe, urządzenia wentylacji naturalnej (np. kominki w dachu) oraz co najmniej jeden natrysk.

§ 17. Zajezdni określona w § 16 może być również używana do opróżniania cystern zawierających inne substancje niż fenol, z tym że niedozwolone jest wprowadzanie jednoczesne do jednego pomieszczenia zajezdni dwóch cystern, zawierających różne związki gwałtownie reagujące ze sobą.

§ 18. Fenol powinien być przechowywany w budynkach z materiału niepalnego, w pomieszczeniach dobrze wentylowanych. Instalacja elektryczna w tych pomieszczeniach powinna odpowiadać wymaganiom określonym dla pomieszczeń niebezpiecznych pod względem pożarowym.

§ 19. Składy fenolu powinny być zaopatrzone w odpowiednią ilość gaśnic z ciekłym dwutlenkiem węgla.

§ 20. Fenol powinien być przechowywany w szczelnych opakowaniach handlowych lub w szczelnych zbiornikach metalowych. Na opakowaniach tych i zbiornikach powinny znajdować się napisy: „Fenol“ oraz „Ostrożnie, materiał trujący i parzący“.

§ 21. Transport wewnątrzzakładowy fenolu lub jego roztworów powinien odbywać się przy pomocy szczelnych przewodów rurowych lub przy użyciu środków transportu mechanicznego w szczelnych nietłukących się naczyniach.

§ 22. Składy dwutlenku siarki powinny być oddalone od innych budynków co najmniej o 100 m.

§ 23. Składy dwutlenku siarki w zamkniętych pomieszczeniach powinny posiadać skutecznie działające urządzenia wentylacji mechanicznej oraz zapasowe wyjścia awaryjne.

§ 24. Na zewnątrz składu dwutlenku siarki należy umieścić w łatwo dostępnych miejscach sprzęt ochrony osobistej dróg oddechowych.

§ 25. Pracownik wchodzący do składu dwutlenku siarki powinien być obserwowany z zewnątrz przez drugiego pracownika. Pracownicy znajdujący się wewnątrz składu dwutlenku siarki oraz pracownik obserwujący ich z zewnątrz powinni być zaopatrzeni w sprawnie działający sprzęt ochrony osobistej dróg oddechowych.

§ 26. Zawory przy zbiornikach dwutlenku siarki powinny być wykonane z materiału nie ulegającego korozji.

§ 27. Składy cykloheksanolu i cykloheksanonu powinny się mieścić w pomieszczeniach ognioodpornych, dobrze przewietrzanych, a znajdujące się w nich zbiorniki i przewody powinny być szczelne.

§ 28. Składy produktów ubocznych (cykloheksen i cykloheksan) należy lokalizować w szczelnych oddzielnych pomieszczeniach.

III. Wytwarzanie kaprolaktamu.

§ 29. Pomieszczenia, w których produkuje się kaprolaktam, powinny posiadać bezpośrednio wyjścia na zewnątrz lub na ognioodporne klatki schodowe.

§ 30. Uwodornianie fenolu powinno odbywać się w wolno stojących budynkach parterowych w wydzielonych pomieszczeniach. Dla budynków

tych ustanawia się strefę ochronną o szerokości co najmniej 30 m.

§ 31. Wyjście z pomieszczeń autoklawów powinno prowadzić bezpośrednio na otwartą przestrzeń.

§ 32. Stropy lub ściany pomieszczeń, w których odbywa się uwodornianie fenolu, powinny posiadać konstrukcję przewidzianą dla pomieszczeń niebezpiecznych pod względem wybuchowym.

§ 33. Instalacja elektryczna w pomieszczeniach, w których odbywa się uwodornianie fenolu, powinna odpowiadać wymaganiom określonym dla pomieszczeń niebezpiecznych pod względem wybuchowym.

§ 34. Pomieszczenia, w których odbywa się uwodornianie fenolu, powinny posiadać wodne urządzenia do ogrzewania, przy czym temperatura grzejników nie powinna przekraczać 100°C.

§ 35. 1. Przewody doprowadzające wodór i fenol oraz ich złącza i zawory powinny być całkowicie szczelne.

2. Szczelność i stan izolacji aparatury powinny być kontrolowane przez kierownika oddziału.

§ 36. Aparatura do uwodorniania fenolu powinna być zhermetyzowana oraz wyposażona w zawory bezpieczeństwa i przyrządy do pomiaru temperatury i ciśnienia, a także w analizatory do oznaczania czystości wodoru.

§ 37. Wprowadzanie surowców do autoklawów powinno być zmechanizowane.

§ 38. Autoklawy do uwodorniania fenolu powinny być poddawane okresowym badaniom na wytrzymałość.

§ 39. Na zbiorniku mierniczym do fenolu powinien znajdować się wyraźny napis „Fenol — materiał trujący i parzący“.

§ 40. 1. Odwodornianie cykloheksanolu powinno się odbywać w wolno stojących budynkach parterowych w wydzielonych pomieszczeniach.

2. Stropy lub ściany pomieszczeń, w których odbywa się odwodornianie cykloheksanolu, powinny posiadać konstrukcję przewidzianą dla pomieszczeń niebezpiecznych pod względem wybuchowym.

§ 41. Pomieszczenia, w których prowadzone są prace z cykloheksanolem, cykloheksanonem i oksysem cykloheksanolu powinny być wykonane z materiałów ognioodpornych.

§ 42. Instalacja elektryczna w pomieszczeniach, o których mowa w § 40, powinna odpowiadać wymaganiom określonym dla pomieszczeń niebezpiecznych pod względem wybuchowym.

§ 43. Transport półproduktów i surowców we wszystkich pośrednich stadiach procesów powinien być zmechanizowany.

§ 44. Reaktory, z których wydzielają się substancje szkodliwe dla zdrowia, powinny posiadać urządzenia miejscowej wentylacji wywiewnej, mechanicznej lub naturalnej.

§ 45. Robotnicy zatrudnieni przy procesie przegrupowania oksymu cykloheksanonu na kaprolaktam oraz przy zobojętnianiu kwasu siarkowego powinni być zaopatrzeni w ochronną odzież kwasoodporną, gumowe rękawice i buty oraz szczelne okulary.

§ 46. Regeneracja wodoru z odwodorniania cykloheksanolu powinna się odbywać w pomieszczeniu i aparaturze odpowiadających warunkom przewidzianym w §§ 31—36.

§ 47. Doprowadzanie azotynu do reaktorów powinno być zmechanizowane.

§ 48. Ilość wprowadzanego do reaktora dwutlenku siarki powinna być rejestrowana oraz powinna być automatycznie oznaczana kwasowość środowiska reakcji (pH).

§ 49. Reaktory do otrzymywania hydroksylaminy powinny być zamknięte i posiadać urządzenia mechanicznej wentylacji wywiewnej miejscowej.

§ 50. Pomieszczenie, w którym otrzymuje się kontakty do reakcji uwodorniania i odwodorniania, powinno posiadać skutecznie działające urządzenia wentylacji ogólnej mechanicznej lub naturalnej oraz urządzenia miejscowej wentylacji wywiewnej mechanicznej nad piecem do otrzymywania stopów oraz nad wanną do ługowania.

§ 51. Pomieszczenie chłodni amoniakalnej powinno być zaopatrzone w skutecznie działające urządzenia wentylacji mechanicznej, a aparatura powinna być szczelna i utrzymana w stanie pełnej sprawności technicznej. Chłodnia powinna posiadać wyjście awaryjne.

§ 52. Załoga chłodni powinna być zaopatrzona w maski gazowe z odpowiednimi pochłaniaczami na wypadek awarii.

IV. Polimeryzacja i przedzenie włókna.

§ 53. Transport kwasu siarkowego świeżego i zużytego powinien być zmechanizowany.

§ 54. Reaktory do polimeryzacji powinny posiadać izolację cieplną.

§ 55. Pomieszczenia zasobników oraz pomieszczenia kociołków przedzących powinny posiadać skutecznie działające urządzenia wentylacji mechanicznej wywiewnej i nawiewnej.

§ 56. 1. Piece do wypalania filier powinny znajdować się w oddzielnym pomieszczeniu.

2. Nad piecami powinno znajdować się urządzenie miejscowej wentylacji mechanicznej wywiewnej.

3. Piece powinny posiadać skuteczną izolację cieplną.

§ 57. 1. Kotłownia dautermu powinna znajdować się w oddzielnym pomieszczeniu.

2. Pomieszczenie kotłowni dautermu powinno posiadać skutecznie działające urządzenia wentylacji mechanicznej nawiewnej i wywiewnej.

3. W miejscu łatwo dostępnym w pobliżu drzwi wejściowych do kotłowni dautermu powinny znajdować się maski gazowe na wypadek awarii.

4. Z kotłowni dautermu przynajmniej jedne drzwi powinny prowadzić bezpośrednio na zewnątrz budynku.

5. Posadzka w kotłowni dautermu powinna być wykonana z materiału dielektrycznego lub pokryta chodnikiem dielektrycznym.

§ 58. Kotły oraz wszystkie przewody do dautermu powinny być stale utrzymywane w stanie całkowitej szczelności.

§ 59. Wymiany grzałek w piecach kontaktowych wolno dokonywać po ostudzeniu pieca.

§ 60. Transport dautermu z beczek do zbiornika powinien być zmechanizowany.

V. Obróbka włókiennicza.

§ 61. W pomieszczeniach obróbki mechanicznej włókna, oświetlanych wyłącznie światłem sztucznym i pozbawionych źródeł światła naturalnego, powinny znajdować się źródła oświetlenia awaryjnego.

§ 62. Kotłownia awiważu powinna posiadać urządzenia wentylacji ogólnej wywiewnej i nawiewnej.

§ 63. Instalacja elektryczna w kotłowni awiważu oraz w pomieszczeniu, w którym odbywa się awiważ, powinna odpowiadać wymaganiom określonym dla pomieszczeń wilgotnych.

§ 64. Podawanie szpul z przędzą do płukania oraz do suszarni powinno być zmechanizowane.

§ 65. Prace w suszarni powinny być zmechanizowane i prowadzone w sposób wykluczający wchodzenie pracowników do środka suszarni.

VI. Urządzenia higieniczno-sanitarne.

§ 66. 1. Dla pracowników oddziałów chemicznych wytwórni powinny być urządzone:

- 1) szatnie-rozbieralnie na odzież domową,
- 2) szatnie-rozbieralnie na odzież roboczą i ochronną,
- 3) pomieszczenia umywalni i natrysków.

2. Pomieszczenia natrysków powinny być tak usytuowane, by zachodziła konieczność przejścia przez nie po zdjęciu odzieży ochronnej przed wejściem do szatni z odzieżą domową.

VII. Opieka lekarska.

§ 67. 1. Do pracy w wytwórni wolno przyjmować pracowników jedynie na podstawie zezwolenia lekarza.

2. Pracownicy zatrudnieni w oddziałach chemicznych wytwórni podlegają okresowym badaniom lekarskim, nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy.

3. Pracownicy wytwórni, u których stwierdzono objawy choroby zawodowej, powinni być przesunięci na stałe lub okresowo do innych prac nie narażających na tę chorobę.

VIII. Przepisy przejściowe i końcowe.

§ 68. W wytwórniach istniejących w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia dopuszcza się prowadzenie procesu uwodorniania fenolu na najwyższej kondygnacji budynków innych niż określone w § 30.

§ 69. W wytwórniach istniejących w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia dopuszcza się prowadzenie procesu odwodorniania cykloheksanolu w innych niż określone w § 40 ust. 1 budynkach.

§ 70. Przepisy niniejszego rozporządzenia powinny być podane do wiadomości pracowników przez wywieszenie w pomieszczeniach pracy w miejscu widocznym tekstu rozporządzenia lub odpowiednich wyciągów z niego i utrzymywanie ich stale w stanie czytelnym.

§ 71. Kierownictwa wytwórni opracują na podstawie niniejszego rozporządzenia szczegółowe instrukcje dla poszczególnych stanowisk pracy i doręczą je pracownikom za pokwitowaniem.

§ 72. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z tym że przepisy §§ 2, 3, 16, 18, 27, 28, 29, 32, 41, 46 i 66 w stosunku do istniejących zakładów pracy wchodzi w życie po upływie 2 lat, a § 22 po upływie 5 lat od dnia wejścia w życie rozporządzenia.

Minister Przemysłu Chemicznego: *A. Radliński*

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

z dnia 15 grudnia 1960 r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy w przemyśle włókien sztucznych wiskozowych.

(Dziennik Ustaw z dnia 31 stycznia 1961 r. Nr 4, poz. 22)

Na podstawie art. 3 ust. 2 dekretu z dnia 10 listopada 1954 r. o przejściu przez związki zawodowe zadań w dziedzinie wykonywania ustaw o ochronie, bezpieczeństwie i higienie pracy oraz sprawowania inspekcji pracy (Dz. U. z 1954 r. Nr 52, poz. 260 i z 1960 r. Nr 20, poz. 119) zarządza się, co następuje:

I. Przepisy ogólne.

§ 1. Rozporządzenie niniejsze dotyczy bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników zatrudnionych w wytwórniach sztucznego włókna, folii oraz innych produktów wytwarzanych metodą wiskozową, zwanych dalej „wytwórniami“.

§ 2. 1. W wytwórni oraz w jej otoczeniu należy dokonywać okresowych analiz powietrza dla ustalenia zawartości dwusiarczku węgla i siarkowodoru.

2. Terminy dokonywania analiz, miejsca i sposób pobierania próbek do analizy ustalają komisje powołane przez zakłady pracy.

3. Jeżeli analizy wykażą przekroczenie dopuszczalnych stężeń, kierownictwo wytwórni ma obowiązek podjąć niezwłocznie skuteczne kroki w celu usunięcia szkodliwego stanu.

§ 3. Pomieszczenia na terenie wytwórni, w których przebywają pracownicy, powinny posiadać skutecznie działające urządzenia wentylacji ogólnej mechanicznej lub naturalnej.

§ 4. Zanieczyszczone szkodliwymi gazami powietrze może być usuwane na zewnątrz budynku po uprzednim rozcieńczeniu lub unieszkodliwieniu w inny sposób.

§ 5. Pomieszczenia, w których odbywają się prace z substancjami żrącymi, jak z wodorotlenkiem sodu i jego roztworami, pomieszczenia siarczowania alkalicelulozy, pomieszczenia otrzemy-

wania wiskozy i jej dojrzewania, pomieszczenia przedzalni, pomieszczenia przygotowywania kwaśnej kąpieli itp. powinny posiadać podłogi zapewniające spływ do kanału ściekowego, wykonane z materiału nienasiąkliwego, odpornego na działanie ługów lub kwasów i dające się oczyszczać przez spłukiwanie. W pomieszczeniach tych powinny znajdować się kurki wodne i węże gumowe do spłukiwania podłóg.

§ 6. Instalacje elektryczne w obrębie składów dwusiarczku węgla, pomieszczeń siarczowania i pomieszczeń rozpuszczania ksantogenu powinny odpowiadać wymaganiom określonym dla pomieszczeń niebezpiecznych pod względem wybuchowym.

§ 7. 1. Palenie tytoniu w wytwórni jest zabronione w składzie dwusiarczku węgla, w składzie celulozy, w oddziale siarczowania, przy pracy z ksantogenu i roztworami wiskozy, w przedzalni, przy odsiarkowywaniu, płukaniu i suszeniu przędzy oraz w sortowni i składzie włókna.

2. Kierownictwo wytwórni może rozciągnąć zakaz palenia tytoniu na cały teren wytwórni.

§ 8. Na terenie wytwórni powinny być urządzone palarnie z odpowiednim zabezpieczeniem przeciwpożarowym oraz z naczyniami z wodą na niedopałki.

§ 9. Częściowy lub całkowity zakaz palenia tytoniu powinien być podany do wiadomości pracowników przez umieszczenie odpowiednich napisów w widocznych miejscach wytwórni.

II. Składowanie i transport wewnątrzzakładowy dwusiarczku węgla.

§ 10. 1. Dwusiarek węgla w wytwórni powinien być przechowywany w metalowych zbiornikach zanurzonych całkowicie w wypełnionych wodą basenach betonowych. Przestrzeń w zbiornikach wolna od dwusiarczku węgla powinna być wypełniona wodą.

2. Zezwala się na przechowywanie dwusiarczku węgla w metalowych beczkach z zachowaniem warunków określonych w ust. 1.

3. Składy dwusiarczku węgla powinny znajdować się w odległości co najmniej 15 m od innych budynków oraz od dróg dla ruchu kołowego. Ograniczenie to nie dotyczy drogi dojazdowej do składu.

4. Składy dwusiarczku węgla powinny posiadać sprawnie działające odgromniki, a zbiorniki i rurociągi na terenie wytwórni odpowiednie uziemienia.

5. Składy dwusiarczku węgla powinny być niedostępne dla osób niepowołanych. Na terenie składów należy umieścić napisy ostrzegawcze o zakazie używania otwartego ognia i palenia papierosów.

§ 11. 1. Na terenie wytwórni dwusiarek węgla powinien być transportowany w szczelnych przewodach rurowych przy użyciu wody pod ciśnieniem.

2. Przewody do transportu dwusiarczku węgla powinny znajdować się wewnątrz przewodów rurowych o większej średnicy. Przestrzeń między obydwoma rurami powinna być wypełniona wodą w

3. Zewnętrzne przewody rurowe powinny być oznaczone w sposób trwały barwą żółtą.

§ 12. Przewody rurowe określone w § 11 powinny być ochraniające od uszkodzeń mechanicznych i przed nadmiernym nagrzewaniem.

§ 13. 1. Przelewanie dwusiarczku węgla z cystern lub innych naczyń do zbiorników w składzie powinno być dokonywane przy pomocy szczelnych, uziemionych przewodów, w miarę możliwości przy świetle dziennym.

2. Przy przelewaniu dwusiarczku węgla nie wolno wykonywać w obrębie 15 m jakichkolwiek czynności mogących spowodować pożar, jak używanie otwartego ognia, palenie tytoniu itp.

§ 14. Znajdujące się na terenie wytwórni opróżnione z dwusiarczku węgla cysterny, beczki, itp. powinny być napełnione wodą i przechowywane w sposób uniemożliwiający dostęp osobom niepowołanym i zabezpieczający przed ogniem, iskrami itp. Naczynia te powinny posiadać napisy: „Dwusiarek węgla“, „Grozi wybuchem“, „Trucizna“.

§ 15. Składy dwusiarczku węgla powinny być zaopatrzone w sprzęt ochrony osobistej dróg oddechowych, umieszczony w łatwo dostępnych miejscach na zewnątrz składu.

III. Składowanie celulozy.

§ 16. Celulozę należy przechowywać w składach specjalnie na ten cel przeznaczonych, zbudowanych z materiału niepalnego.

§ 17. Skład celulozy powinien posiadać mechaniczne urządzenia do transportu i układania celulozy.

§ 18. 1. Celulozę w belach wolno układać do wysokości 8 metrów, z tym że stosy będą układane w sposób uniemożliwiający obsuwanie się i spadanie beli.

2. Celulozę w luźnych arkuszach wolno układać w stosy o wysokości nie większej niż 1,50 m.

§ 19. Skład celulozy powinien odpowiadać wymaganiom określonym dla pomieszczeń niebezpiecznych pod względem pożarowym.

IV. Praca z wodorotlenkiem sodu.

§ 20. Czynności związane z przygotowaniem roztworów wodorotlenku sodu, takie jak wyładowywanie bębnow ze stałym wodorotlenkiem sodu, transport i otwieranie bębnow, wysypywanie wodorotlenku sodu do zbiorników z wodą, mieszanie roztworów itd. powinny być w możliwie najwyższym stopniu zmechanizowane.

§ 21. Jeśli rozpuszczanie wodorotlenku sodu odbywa się w otwartych zbiornikach, zagłębionych całkowicie lub częściowo poniżej podłogi pomieszczenia, to zbiorniki te powinny posiadać masywne obrzeżenie o wysokości nie mniejszej niż 1,1 m od poziomu podłogi. Zbiorniki te powinny być należycie oświetlone. Nad kadziami do rozpuszczania wodorotlenku sodu powinien znajdować się okap wyciągowy.

§ 22. Transport wewnątrzzakładowy roztworów wodorotlenku sodu powinien odbywać się w szczelnych przewodach rurowych.

§ 23. Prace ze stałym wodorotlenkiem sodu lub jego roztworami powinny być wykonywane z należytą ostrożnością, a robotnicy zatrudnieni przy tych czynnościach powinni pracować w ochronnych szczelnych okularach, obuwiu, odzieży i rękawicach.

§ 24. Nie wolno dopuszczać do gromadzenia się na podłodze odprysków stałego wodorotlenku sodu lub jego roztworów, a w razie zanieczyszczenia podłogi wodorotlenkiem lub jego roztworem należy niezwłocznie usuwać je przez splukiwanie wodą.

§ 25. 1. W pobliżu stanowisk roboczych, na których wykonywane są prace ze stałym wodorotlenkiem sodu lub jego roztworami, powinna być wywieszona czytelna instrukcja udzielania pierwszej pomocy w przypadku poparzenia wodorotlenkiem sodu.

2. W pobliżu stanowisk określonych w ust. 1 powinny znajdować się środki pierwszej pomocy, przede wszystkim kurki z bieżącą czystą wodą.

V. Otrzymywanie alkaliceleulozy.

§ 26. Prasy hydrauliczne stosowane przy produkcji alkaliceleulozy powinny być utrzymywane w stanie zapewniającym sprawne i bezpieczne działanie. Prasy te podlegają co 3 miesiące wewnętrznej kontroli zakładowej, a wynik kontroli powinien być każdorazowo wpisany do specjalnej książki kontroli.

§ 27. Transport arkuszy alkaliceleulozy powinien być zmechanizowany, poczynając od czynności usuwania arkuszy z prasy do załadowania ich do maszyn rozdrabniających.

§ 28. 1. Maszyny do rozdrabniania alkaliceleulozy (bębny) powinny być zbudowane i utrzymywane w sposób zabezpieczający przed uszkodzeniami ciała zatrudnionych przy nich robotników.

2. Maszyny, o których mowa w ust. 1, powinny posiadać urządzenia wykluczające uruchomienie łańcuch rozdrabniających oraz obrót na osi bębna w chwili, gdy bęben jest otwarty. Powinny one także posiadać szczelne pokrywy zamykane w sposób pewny na czas ruchu łańcuch i nie dające się zdejmować podczas ruchu. Ponadto niebezpieczne części pędni, koła pasowe i zębate, pasy w miejscach dostępnych itp. powinny być należycie osłonięte lub ogrodzone zgodnie z obowiązującymi przepisami.

VI. Siarczowanie.

§ 29. Pomieszczenia siarczowania, w których przez działanie dwusiarczku węgla na alkaliceleulozę w bębnach (baratach) otrzymuje się ksantogean celulozy, powinny posiadać:

- 1) ściany i stropy z materiału niepalnego, dachy lub ściany o konstrukcji przewidzianej dla pomieszczeń, w których istnieje niebezpieczeństwo wybuchu, podłogi z materiału niepalnego i nieiskrzącego,
- 2) co najmniej dwa wyjścia, w tym jedno awaryjne, prowadzące bezpośrednio na zewnątrz budynku lub do ogniowej klatki schodowej,
- 3) ściany i drzwi ogniodopuszczalne oddzielające je od innych pomieszczeń,

4) dobrą wentylację mechaniczną ogólnonawiewną i wyciągową oraz dobre oświetlenie światłem dziennym, a w ciemnej porze doby światłem elektrycznym,

5) wodne urządzenia, do których ogrzewania temperatura nie powinna jednakże przekraczać 80°C.

§ 30. Przewody rurowe i wszelkie urządzenia do doprowadzania i odprowadzania dwusiarczku węgla do bębnow powinny odpowiadać przepisom §§ 11 i 12.

§ 31. 1. Bębny do siarczowania (baraty) powinny posiadać urządzenia ssącej wentylacji miejscowej, umożliwiające skuteczne usunięcie z bębna (baratu) par dwusiarczku węgla.

2. W pobliżu bębnow (baratów) powinna być umieszczona instrukcja nakazująca włączenie instalacji ssącej na określony czas przed otwarciem bębna (baratu) do opróżnienia. Długość okresu, na jaki instalacja ma być włączona, ustalana jest w zależności od sprawności instalacji ssącej. W pobliżu otworu do opróżniania bębna (baratu) powinny znajdować się ssawki wentylacyjne, które należy włączać na okres opróżniania bębna (baratu).

§ 32. Wyładowywanie ksantogeanu z bębnow (baratów) do mieszalników, w których odbywa się rozpuszczanie ksantogeanu w wodorotlenku sodu, powinno odbywać się w sposób zmechanizowany i w możliwie dużym stopniu zhermetyzowany oraz przy zastosowaniu skutecznych urządzeń wentylacji miejscowej, usuwającej powietrze zanieczyszczone parami dwusiarczku węgla na zewnątrz pomieszczenia.

§ 33. Oczyszczanie bębnow (baratów) powinno być w miarę technicznej możliwości mechaniczne, a w przypadku ręcznego ich oczyszczania robotnicy powinni pracować przy użyciu sprzętu ochrony osobistej.

§ 34. Narzędzia używane w pomieszczeniu siarczowania powinny być wykonane wyłącznie z materiału nieiskrzącego.

VII. Otrzymywanie wiskozy i praca z jej roztworami.

§ 35. Pomieszczenia, w których odbywa się rozpuszczanie ksantogeanu powinny być ogrzewane przy pomocy urządzeń wodnych.

§ 36. W pomieszczeniach, w których odbywa się dojrzewanie wiskozy (piwnice wiskozowe), nie wolno dopuszczać do gromadzenia się na podłodze wiskozy lub zregenerowanej celulozy.

§ 37. Przy obsłudze mieszalników do rozpuszczania ksantogeanu, zbiorników do dojrzewania wiskozy, błotniarek do filtrowania wiskozy oraz związanych z nimi instalacji przewodów rurowych, pomp itp. stosuje się odpowiednio przepisy §§ 22—25.

VIII. Przędzalnie.

§ 38. Odstępy między maszynami przędzalniczymi w nowo budowanych lub przebudowywanych wytwórniach powinny wynosić nie mniej niż 1,8 m.

§ 39. Maszyny przędzalnicze powinny posiadać szczelną obudowę oraz mechaniczną wentylację

wyciągową, zabezpieczającą przed rozprzestrzenianiem się gazów powstających w czasie formowania się włókna.

§ 40. Przędzalnie włókna wiskozowego powinny posiadać urządzenia zapewniające dopływ świeżego powietrza o odpowiedniej temperaturze i wilgotności.

§ 41. 1. W razie stosowania przy przędzeniu metody wirówkowej garnki wirówek przędzalniczych powinny być metalowe lub ze sztucznego tworzywa zbrojonego.

2. Garnki wirówek przędzalniczych powinny być przed przekazaniem do produkcji poddane wyważeniu dynamicznemu na próbnej maszynie.

§ 42. Odpadki wiskozy i włókna powinny być stale usuwane z pomieszczenia przędzalni.

IX. Odsiarczowywanie (desulfuracja) i płukanie włókna.

§ 43. Przygotowywanie kwaśnej kąpieli, krążanie, odsiarczowywanie i płukanie włókna powinno być wykonywane przy zastosowaniu wentylacji stale usuwającej szkodliwe wyciewy z miejsca ich powstawania i doprowadzającej świeże powietrze. Czynności te powinny się odbywać w aparatach w miarę technicznych możliwości zhermetyzowanych. Dostarczanie surowców do tych aparatów powinno być zmechanizowane.

X. Suszenie włókna.

§ 44. Suszarki do suszenia przędzy powinny mieć szczelną budowę oraz posiadać izolację cieplną i wewnętrzną wentylację ssącą, usuwającą z nich powietrze nagrzane i nawilgocone.

§ 45. Suszarki do suszenia włókna ciętego powinny się znajdować w pomieszczeniach bezpiecznych pod względem pożarowym i zaopatrzonych w urządzenia wentylacji nawiewnej.

XI. Wytwórnice folii wiskozowej i innych produktów wiskozowych.

§ 46. Do wytwórnicy folii wiskozowej i innych produktów wiskozowych, np. jelit wiskozowych, kapturków do zamykania butelek, gąbek wiskozowych, stosuje się odpowiednio przepisy obowiązujące w wytwórnicy włókien wiskozowych.

§ 47. Pomieszczenia do wytwarzania folii wiskozowej powinny być oddzielone od innych pomieszczeń.

§ 48. Maszyny do wytwarzania folii powinny być zhermetyzowane i zaopatrzone w miejscową

wentylację mechaniczną, usuwającą powietrze zanieczyszczone wyciewami ulatniającymi się z wanieli i błony.

XII. Urządzenia higieniczno-sanitarne.

§ 49. 1. Dla pracowników oddziałów chemicznych wytwórnicy powinny być urządzone:

- 1) szatnie-rozbieralnie na odzież domową,
- 2) szatnie-rozbieralnie na odzież roboczą i ochronną,
- 3) pomieszczenia umywalni i natrysków.

2. Pomieszczenia natrysków powinny być tak usytuowane, by zachodziła konieczność przejścia przez nie po zdjęciu odzieży ochronnej przed wejściem do szatni z odzieżą domową.

XIII. Opieka lekarska.

§ 50. 1. Do pracy w wytwórnicy wolno przyjmować pracowników jedynie na podstawie zezwolenia lekarza.

2. Pracownicy zatrudnieni w oddziałach chemicznych wytwórnicy podlegają okresowym badaniom lekarskim, nie rzadziej niż raz na 3 miesiące.

3. Pracownicy wytwórnicy, u których stwierdzono objawy choroby zawodowej, powinni być przesunięci na stałe lub okresowo do innych prac nie narażających na tę chorobę.

XIV. Przepisy końcowe.

§ 51. Przepisy niniejszego rozporządzenia powinny być podane do wiadomości pracowników przez wywieszenie w pomieszczeniach pracy w miejscu widocznym tekstu rozporządzenia lub odpowiednich wyciągów z niego i utrzymywanie ich stale w stanie czytelnym.

§ 52. Kierownictwa wytwórnicy opracują na podstawie niniejszego rozporządzenia szczegółowe instrukcje dla poszczególnych stanowisk pracy i doręczą je pracownikom za pokwitowaniem.

§ 53. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z tym że przepisy §§ 5, 10 ust. 4, 29 pkt 1 i 3, 31, 32, 35, 39, 41, 43, 44, 45, 47, 48 i 49 w stosunku do istniejących wytwórnicy wchodzi w życie po upływie 2 lat od dnia wejścia w życie rozporządzenia.

Minister Przemysłu Chemicznego: *A. Radliński*

Wydawca: Centralna Rada Związków Zawodowych

Zamówienia i przedpłaty na prenumeratę przyjmowane są w terminie do dnia 15 miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty — przez: Urzędy Pocztowe, listonoszy oraz Oddziały i Delegatury „Ruchu”. Można również zamówić prenumeratę dokonując wpłaty na konto PKO Nr 1-6-100020 — Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch” — Warszawa, ul. Srebrna 12.

Cena prenumeraty: kwartalnej zł 10.—, półrocznej zł 20.—, rocznej zł 40.—.

Cena prenumeraty za granicę jest o 40% wyższa od ceny podanej wyżej. Przedpłaty na tę prenumeratę przyjmuje na okresy kwartalne, półroczne i roczne Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch” w Warszawie, ul. Wilcza 46 za pośrednictwem PKO Warszawa, konto Nr 1-6-10024.

Egzemplarze zdezaktualizowane można nabywać w sklepie przy ul. Wilczej 14 w Warszawie. Zamówienia spoza Warszawy należy kierować do Centrali Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch”, Warszawa, ul. Srebrna 12.